

Η πανδημία έσπασε τη φούσκα του εαυτού μας

Ο Σάιμον Κρίτολεϊ μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στον ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ

«Την πιο πολλή ώρα μου φαίνεται εξωπραγματικό», μου λέει ο Σάιμον Κρίτολεϊ από το διαμέρισμά του στο Μπρούκλιν της Νέας Υόρκης όταν τον ρωτάμε πώς βιώνει τις μέρες του με την επιδημία του κορωνοϊού.

Όπως και οι περισσότεροι Νεοϋορκέζοι, ο καθηγητής φιλοσοφίας στο New School for Social Research μένει μέσα στο σπίτι τις περισσότερες ώρες της ημέρας.

Εδώ και περίπου πέντε εβδομάδες δεν έχει πάει στο Μανχάταν, διδάσκει μέσω Zoom, κυκλοφορεί με μάσκα για τα απαραίτητα ψώνια, διαβάζει μανιωδώς ειδήσεις, άρθρα και πληροφορίες για τον νέο ιό, χειροκροτεί τους γιατρούς και τους εργαζομένους στην Υγεία και, όπως έχει συμβεί σε όλους τις μέρες της αναγκαστικής καραντίνας, αλλάζει συχνά η διάθεσή του.

Το κοντινό γηροκομείο

Πότε όμως το εξωπραγματικό γίνεται πραγματικό; Στη βιντεοκλήση μας μου δείχνει την εξώπορτα του διαμερισμάτος του. Ο δρόμος που περνάει μπροστά από το σπίτι του, λέει, οδηγεί σε ένα κοντινό γηροκομείο, έξω από το οποίο περνούσε συχνά όταν έκανε βόλτες στη γειτονιά. Οι εικόνες με τους ηλικιωμένους να κάθονται στην αυλή του τις ηλιόλουστες μέρες ανήκουν στο μακρινό παρελθόν. Πριν από μερικές μέρες, μου λέει, έμαθε ότι αρκετοί από αυτούς κάθκναι από την επιδημία. «Κοιτάμε με μανία τα νούμερα καθημερινά και χάνουμε κάτι από την πραγματικότητα. Είναι πολύ εύκολο να συνηθίσουμε τα νούμερα», επισημάνει, «αλλά η πραγματικότητα έρχεται όταν μαθαίνεις ένα τέτοιο νέο».

«Χάνουμε κάτι από την ανθρωπιά μας όταν συνηθίζουμε στην ανώνυμη αυτήν των στατιστικών», τον ρωτάμε και η απάντησή του είναι θετική. Αναδεικνύεται όμως και ένα ακόμη, φιλοσοφικό, ζήτημα, σημειώνει. «Η πίστη μας στα δεδομένα», λέει και μας γυρίζει πίσω στην οικονομική κρίση του 2008.

Ο τρόπος με τον οποίο οι σελέμπριτι, οι ινφλουένσερ ξαφνικά εξαφανίστηκαν από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δείχνει μια αλλαγή. Αυτό είναι καλό.

Αναρωτιέμαι μήπως κάποια από τα μοντέλα που χρησιμοποιούν οι επιδημιολόγοι αποδειχθεί ότι βρίσκονται μακριά από την πραγματικότητα και αυτό κλονίσει την πίστη μας στην επιστήμη των δεδομένων.

«Σκέφτομαι εκείνη την κρίση και το γεγονός ότι τα μοντέλα ανάλυσης δεδομένων που χρησιμοποιούσαν οι οικονομολόγοι αποδείχθηκαν λανθασμένα και ανησυχώ για την εμμονή μας με την επιδημιολογία και το πώς όλοι γίναμε ειδικοί στους ιούς. Αναρωτιέμαι μήπως για κάποια από τα μοντέλα αποδειχθεί ότι βρίσκονται μακριά από την πραγματικότητα και αυτό κλονίσει την πίστη μας στην επιστήμη των δεδομένων». Ο εγκλεισμός, ωστόσο, στο σπίτι κάνει καλό, λέει γελώντας, στη φιλοσοφία

«Αρκετή φιλοσοφία έχει παραχθεί σε καιρούς απομόνωσης», σημειώνει ο καθηγητής φιλοσοφίας Σάιμον Κρίτολεϊ.

και στις φιλοσοφικές αναζητήσεις. Ο άνθρωπος θέλουν να μιλήσουν για τις υπαρξιακές τους αγωνίες, τη ζωή και τον θάνατο. «Οι φιλόσοφοι είναι ειδικοί στην αυτοαπομόνωση και αρκετή φιλοσοφία έχει παραχθεί σε καιρούς απομόνωσης», σημειώνει.

Πάντως, μια αλλαγή που βλέπει ήδη στους ανθρώπους αφορά την ιδέα αλλά κυρίως την εικόνα που έχει ο καθένας για τον εαυτό του. «Η ιδέα του εαυτού που είχαμε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, αυτού του πάντα όμορφου

και ελκυστικού πράγματος, τώρα μοιάζει τόσο κενό περιεχομένου. Ο τρόπος με τον οποίο οι σελέμπριτι, οι ινφλουένσερ ξαφνικά εξαφανίστηκαν δείχνει μια αλλαγή. Αυτό είναι καλό. Οι περισσότεροι άνθρωποι ζούσαν σε ένα προστατευτικό κουκούλι βγάζοντας συνεχώς φωτογραφίες του εαυτού τους σαν να είχαν ξεκάσει ποιοί ήταν», σημειώνει ο κ. Κρίτολεϊ.

«Αυτή η φούσκα του εαυτού στην οποία είχαμε βάλει τις απόψεις μας και τον θυμό μας έχει πια αποσυντεθεί».

Η αλλαγή στην ισχύ ΗΠΑ - Κίνας μας πάει πίσω στον Θουκυδίδη

«Ακόμα κι αν χρειαστεί να μπω σε καραντίνα, θα έρθω τον Ιούλιο στην Αθήνα», λέει ο Σάιμον Κρίτολεϊ, και το γέλιο του ακούγεται μηχανικό μέσα από τη σύνδεση που μάλλον δοκιμάζει τις αντοχές του παλιού του υπολογιστή.

Η αλήθεια είναι ότι κανείς δεν γνωρίζει πότε θα μπορέσει ο κ. Κρίτολεϊ να ταξιδέψει—και μακάρι να μπορεί—, αλλά, ακόμα και έτσι, οι παλιές συνθήκες φαίνονται πια τόσο μακρινές.

«Τώρα η ιδέα ακόμη και του να πάω σε ένα μπαρ ή σε ένα εστιατόριο φαίνεται τόσο παράξενη», λέει, ενώ εκάζει πως ίσως δημιουργηθεί ένα κίνημα αντίθετο με την κοινωνική απόσταση, όπως έγινε στη Νέα Υόρκη με την επιδημία του HIV/AIDS.

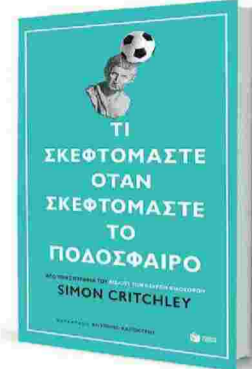
Η ζωή στις μεγάλες μητροπόλεις όπως την ξέρουμε είναι κάτι που δεν μπορούμε ακόμη να φανταστούμε πώς θα αλλάξει, προσθέτει. «Ο τρόπος ζωής μου στηρίζεται στον υπόγειο σιδηρόδρομο. Είμαι στον υπόγειο όλη την εβδομάδα, έτσι μετακινούμαι. Δεν είμαι βέβαιος αν μπορώ να το κάνω πια. Οι άνθρωποι θα κοινωνικοποιούνται στο σπίτι. Ίσως σε μερικούς μήνες να μπορείς να δεις έναν φίλο, αλλά δεν θα το κάνεις σε ένα μπαρ, θα προτιμήσεις το σπίτι γιατί θα μπορείς να υπολογίσεις το ρίσκο».

Η επάνοδος της τοπικότητας

Η πανδημία όμως δεν επηρεάζει μόνο τις ατομικές, ανθρώπινες, σχέσεις, αλλά και τις διεθνείς. Το παγκόσμιο χωριό χάνει την αίσθησή του και η «τοπικότητα» κάνει μια εντυπωσιακή επάνοδο.

«Η αδιαφορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν εντυπωσιακή. Η απάντησή της στην κρίση ήταν περιέργη και καθυστερημένη. Η ασφάλεια και η προστασία έχουν γίνει κυρίαρχο θέμα μεταξύ των πολιτών των χωρών. Οι πολίτες υπαναχώρησαν στα εθνικά τους πλαίσια», τονίζει.

Το ίδιο όμως παρατηρεί να συμβαίνει και εντός της Αμερικής, όπου βλέπει και μια πολιτικοποίηση της πανδημίας. Στη Νέα Υόρκη, το κενό ηγεσίας του Ντόναλντ Τραμπ που έχει το βλέμμα στραμμένο, μας λέει, στην επανε-

«Τι σκεφτόμαστε όταν σκεφτόμαστε το ποδόσφαιρο». Ένα από τα πιο γνωστά βιβλία (εκδ. Πατάκη) του Σάιμον Κρίτολεϊ στην Ελλάδα.

Αντιδράμε στις εκφράσεις του προσώπου με τη μάσκα θα χάσουμε ένα κομμάτι αυτής της επικοινωνίας.

κλογή του, αναπληρώνεται από τον τοπικό κυβερνήτη Αντριού Κούρμιο.

«Αυτών ακούν οι πολίτες, δίνει ξεκάθαρες οδηγίες, λέει την αλήθεια. Οπότε, πάλι γυρνάμε σε μια τοπικότητα, σε μια αίσθηση ότι πρέπει να φροντίσουμε για τους εαυτούς μας επειδή οι άρχιστοι στην Ουάσιγκτον δεν μπορούν να το κάνουν». Από την άλλη πλευρά, συμπληρώνει, ο ιός έχει κτυπήσει τα πιο φιλελεύθερα τμήματα των Ηνωμένων Πολιτειών. «Τα επικεντρωμένα του ιού είναι η Νέα Υόρκη, η Ουάσιγκτον, η Καλιφόρνια, το Νιου Τζέρσεϊ. Αυτά είναι κέντρα φιλελεύθερα, δεν έχουν ενδιαφέρον για τον Τραμπ».

Για τον κ. Κρίτολεϊ, η μετατόπιση ισχύος από την Αμερική στην Κίνα είναι ξεκάθαρη και βλέπει μια αναλογία με τον Πελοποννησιακό Πόλεμο. «Οι πολέμοι και οι επιδημίες δημιουργούν συνθήκες για πραγματικές αλλαγές στις μεγάλες δυνάμεις. Αυτό μας πάει πίσω στον Θουκυδίδη και στην ήττα της Αθήνας από τη Σπάρτη. Το ίδιο συνέβη μετά τους δύο μεγάλους πολέμους. Η Μεγάλη Βρετανία μπήκε στον πόλεμο ως παγκόσμια δύναμη και βγήκε ως μια ισχυρή περιφερειακή δύναμη. Τώρα υπάρχει μια αλλαγή από την αμερικανική στην κινεζική ισχύ. Η Κίνα είναι η νέα μεγάλη δύναμη. Αυτό έγινε και πρέπει να προσαρμολογήσουμε».

Χρειαζόμαστε ένα υπερβατικό, άσεμνο, μαύρο χιούμορ για να αντέξουμε

Από τους φίλους του στο Ίδρυμα Ωνάση, στο οποίο ο Σάιμον Κρίτολεϊ είναι μέλος του διοικητικού συμβουλίου, λαμβάνει, μας λέει, πολλά memes και χιουμοριστικά βίντεο στα ελληνικά. Τις επόμενες μέρες θα συμμετάσχει σε μια διαδικτυακή συζήτηση των New York Times με τον Βρετανό κωμικό Μάικλ Στιούαρτ Λι και η επόμενη ερώτηση έρχεται σχεδόν φυσιολογικά. Όλοι το κάνουν, αλλά επιτρέπεται να γελάμε στην πανδημία;

«Νομίζω πως πραγματικά χρειαζόμαστε ένα υπερβατικό, άσεμνο, μαύρο χιούμορ για να αντέξουμε και να καταλάβουμε τι συμβαίνει. Οι άνθρωποι πεθαίνουν στον δρόμο, ζούμε κάτι σαν τον Μεσαίωνα με τους νεκρούς της πανώλης να θάβονται σε μαζικούς τάφους στη Νέα Υόρκη. Αν πραγματικά μπορούσαμε να νιώσουμε τον πόνο από τον τόσο θάνατο που είναι γύρω μας θα τρελαινόμασταν. Έτσι για να το αντιμετωπίσουμε αυτό πρέπει να γίνουμε απάνθρωποι και το χιούμορ το κάνει αυτό», μας λέει. Επικαλείται τον Ανρί Μπεργκσόν και την πραγματικότητα του για το γέλιο

«Την πιο πολλή ώρα μου φαίνεται εξωπραγματικό», λέει ο Σάιμον Κρίτολεϊ από το διαμέρισμά του στο Μπρούκλιν (φωτ.) της Νέας Υόρκης, στην ερώτησή της «Κ» σχετικά με το πώς βιώνει τις ημέρες του με την πανδημία του κορωνοϊού και τα μέτρα τα οποία έχουν ληφθεί.

Οι φτωχοί είναι σημαντικοί για τους πλούσιους. Κάθε φορά που πάω στο σούπερ μάρκετ ευχαριστώ τους εργαζομένους που είναι εκεί.

το οποίο «απαιτεί την αναισθησία της καρδιάς».

Εκτός από το χιούμορ οι περισσότεροι καταφεύγουν στη μουσική, συνήθως στις παλιές, νοσταλγικές μελωδίες, σε μια μουσική ανάμνηση που προσφέρει ασφάλεια απέναντι στον φόβο του ιού. Ο ίδιος διαβάζει αλλά όχι καινούργια μυθιστορήματα.

Προτιμά να ανοίγει ξανά γνώριμες ποιητικές συλλογές. Ο φόβος είναι ένα συναίσθημα κοινό για τους περισσότερους τις μέρες της καραντίνας. Αυτό είναι κάτι φυσιολογικό. Από την άλλη, μας λέει ο Σάιμον Κρίτολεϊ, είναι τι κάνουμε με αυτό το συναίσθημα. «Φοβάσαι όταν έχεις κάτι να φοβάσαι, μια απειλή, έλε-

γε ο Αριστοτέλης. Φοβάσαστε τον ιό αλλά εκείνος είναι αόρατος, δεν τον ξέρουμε καλά και ο φόβος μας είναι κάτι αόριστο. Το ζητούμενο για μένα είναι να προσπαθήσουμε να μετατρέψουμε τον φόβο σε μια ανησυχία χωρίς πανικό. Η ανησυχία είναι μια βασική ανθρώπινη κατάσταση, ανησυχία με τη μορφή της

προσοχής, μια θετική ανησυχία, μια έντονη προσοχή». Η κοινωνική συνοχή είναι σημαντική για την επόμενη μέρα της επιδημίας που δεν θα είναι εύκολη, οικονομικά και κοινωνικά. Μας λέει για την αίσθηση της κοινωνικής εμπιστοσύνης που υπάρχει ακόμη στην Ελλάδα αλλά έχει χαθεί από την Αμερική. Δεν είναι τυχαίο ότι στο άκουσμα της επιδημίας αυξήθηκαν οι πωλήσεις όπλων στο εσωτερικό των ΗΠΑ.

«Κάποιοι φαντάζονται έναν εμφύλιο πόλεμο ή έναν πόλεμο των φύλων. Η καχυποψία εδώ είναι βαθιά ριζωμένη και είναι λυπηρό να πρέπει να ζεις έτσι», τονίζει. Η ειρωνεία είναι ότι οι άνθρωποι που θεωρούνται απαραίτητοι για τη λειτουργία της οικονομίας είναι οι φτωχοί εργαζόμενοι. «Είναι οι εργαζόμενοι στα σούπερ μάρκετ, στις δομές υγείας. Οι φτωχοί είναι σημαντικόι για τους πλούσιους. Κάθε φορά που πάω στο σούπερ μάρκετ ευχαριστώ τους εργαζομένους που είναι εκεί. Δεν θέλουν να βρίσκονται εκεί, πληρώνονται λίγο, ζουν μακριά αλλά είναι εκεί για να αγοράσω εγώ το φαγητό μου».

